

Budowę palatium na Ostrowie Lednickim rozpoczęto w latach 936-985

5 lutego 2021

Budowlę pałacowo-sakralną na Ostrowie Lednickim (woj. wielkopolskie) zaczęto wznosić w latach 936-985. Datę dotyczącą jednej z prawdopodobnych siedzib Mieszka I uzyskano w trakcie nowych analiz fizykochemicznych.

Tak dokładnych informacji na temat wieku nie uzyskano dotychczas dla żadnej z podobnie starych budowli z terenu Polski.

Naukowcy są zgodni, że pierwsi Piastowie nie mieli stolicy; przemieszczali się między głównymi grodami kraju, gdzie znajdowały się tzw. palatia, czyli budowle rezydencjonalno-sakralne. Mieszko I mieszkał zapewne jednocześnie w Poznaniu, Gnieźnie i Ostrowie Lednickim.

Od dawna wiadomo, że palatium na Ostrowie Lednickim składało się z dwóch części – kaplicy i rezydencji. Budowla powstała z głazów narzutowych. Wzniesiono z nich mury i fundamenty, które połączono zaprawą gipsową i wapienną. Kaplica ma kształt krzyża greckiego, a w jej ramionach są niewielkie absydy. W północnym i południowym ramieniu kaplicy znajdują się zagłębienia interpretowane przez część badaczy jako pozostałości basenów chrzcielnych. Od zachodu przylega do niej część rezydencjonalna zbudowana na planie prostokąta o wymiarach 14 na 31 m.

Już wcześniej wiadomo było również, że palatium na Ostrowie Lednickim powstało w początkach istnienia państwa Piastów. Dotychczasowe wnioski na temat jego wieku oparte były jednak

głównie o analizy architektoniczne.

Teraz naukowcy przeanalizowali liczne, pobrane z murów średniowiecznej budowli drobinki węgla z zapraw, a także znalezione tuż przy pałacu fragmenty kości i ziarna zbóż. Wykorzystali do tego metodę radioaktywnego izotopu węgla (C14 AMS). Jak zastrzegają, samo wykonanie datowania tą metodą nie jest wystarczające i bywa niedokładne. Dlatego zastosowali jednocześnie metodę, która pozwala doprecyzować wiek budynku: modelowanie, wykonane w oparciu o statystykę bayesowską (nazwa pochodzi od XVIII-wiecznego matematyka Thomasa Bayesa). Do tego modelu wprowadzono uzyskane daty C14.

Dzięki zastosowaniu nowoczesnej statystyki w przypadku badania palatium z Ostrowa Lednickiego udało się ustalić, że jego budowę rozpoczęto w latach 936-985 (z prawdopodobieństwem blisko 70 proc.). Analizy wykonał prof. Tomasz Goslar z Poznańskiego Laboratorium Radiowęglowego.

„Wszystko wskazuje na to, że budowę palatium rozpoczęto tuż po wzniesieniu mostów wiodących na wyspę” – wskazuje w rozmowie z PAP koordynatorka nowego projektu badawczego, Danuta Banaszak z Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. W czasie wcześniejszych analiz dendrochronologicznych naukowcy ustalili datę ścięcia drzew, z których go wykonano – było to w latach 963-964. Oznacza to, że palatium wzniesiono w czasie rządów Mieszka I. Władca ten panował w latach 960-992.

Jak dodaje Banaszak, z terenu Polski znanych jest co prawda kilka innych pozostałości po podobnych budowlach rezydencjonalnych (m.in. z Gieczy, Poznania czy Przemyśla), jednak żadna nie zachowała się tak dobrze. Określenie ich wieku w tak precyzyjny sposób nie jest możliwe, gdyż nie udało się pobrać tak licznych próbek do analiz fizykochemicznych.

„Nasze najnowsze badania pozwalają określić lednickie palatium jako jedną z najstarszych budowli tego typu w Polsce, i to z bardzo dużym prawdopodobieństwem” – podkreśla Banaszak.

W trakcie najnowszych badań naukowcy odkryli też sześć niewielkich szkiełeczek. Znaleźli je przy zewnętrznych ścianach kaplicy pałacowej oraz w jej wnętrzu. „Być może są to pozostałości po przeszklonych oknach kaplicy” – uważa Banaszak. Dane dotyczące otworów okiennych i ich wykończenia w przypadku pozostałych budowli tego typu w Polsce nie są znane ze względu na ich fragmentaryczny stan zachowania.

Banaszak zwraca również uwagę na kolejne ciekawe znalezisko: fragment tynku z częściowo zachowanym malunkiem. Odkryto go kilka lat temu przy północnej ścianie pałacowej kaplicy w warstwie, której wiek szacowany jest na 2. poł. XI/XII w. Teraz eksperci dokładnie się mu przyjrzel.

„Najprawdopodobniej jest to fragment tynku z wnętrza kaplicy. Widoczna jest na niej półkolistą linią, być może jest to fragment aureoli” – sugeruje Banaszak. Dzięki analizom z wykorzystaniem m.in. skanera fluorescencji rentgenowskiej udało się ustalić, że ciemny pigment na tynku mógł być wykonany z czerni kostnej, czyli powstać przez wyprażanie kości lub czerni otrzymanej na bazie roślin. W skład pigmentu wchodzi też żelazo i miedź. Zdaniem ekspertów zaangażowanych w projekt, być może w ten sposób chciano nadać barwnikowi metaliczny połysk lub zielony odcień.

Najnowsze badania przeprowadzano w ramach grantu „Ostrów Lednicki – palatium Mieszka I i Bolesława Chrobrego. Chronologia i kontekst”, otrzymanego od MKiDN.

Autorstwo: Szymon Zdziebłowski

Źródło: NaukawPolsce.PAP.pl